

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «КЛІНІЧНА ЛАБОРАТОРНА ДІАГНОСТИКА» ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 223 «МЕДСЕСТРИНСТВО»

О. П. Мялюк¹, Л. Р. Коробко¹, Б. З. Чижішин¹, Г. Г. Габор², О. М. Копаниця¹

¹КЗВО «Рівненська медична академія» Рівненської обласної ради

²Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України

Вступ. Професія медсестри становить найбільшу кількість медичного персоналу в усьому світі, тому необхідно відповідально ставитися до освітньої траєкторії здобувачів спеціальності для забезпечення відповідних професійних компетенцій та програмних результатів навчання.

Мета роботи – визначити необхідність викладання дисципліни «Клінічна лабораторна діагностика» для здобувачів спеціальності 223 «Медсестринство».

Основна частина. Опрацьовуючи освітньо-професійні програми і посадові інструкції медсестер на робочих місцях, ми впевнились у потребі введення дисципліни «Клінічна лабораторна діагностика» для здобувачів спеціальності 223 «Медсестринство». З метою визначення, обов'язковою чи вибірковою повинна бути дисципліна, провели анкетування серед випускників першого і другого рівнів вищої освіти за спеціальністю 223 «Медсестринство». В онлайн-опитуванні взяли участь 224 респонденти, з них 123 випускники-бакалаври медсестринства й 101 випускник-магістр. Отримані дані свідчать про те, що на першому рівні вищої освіти здобувачі спеціальності 223 «Медсестринство» дисципліну «Клінічна лабораторна діагностика» повинні вивчати в обов'язковому порядку, а на другому – вона є вибірковою освітнім компонентом.

Висновки. Одержані результати свідчать про необхідність введення дисципліни «Клінічна лабораторна діагностика» для здобувачів спеціальності 223 «Медсестринство»: на першому рівні вищої освіти – у вигляді обов'язкового освітнього компонента, а на другому – вибіркового, на розсуд здобувача.

Ключові слова: спеціальність 223 «Медсестринство»; дисципліна «Клінічна лабораторна діагностика»; освітньо-професійна програма; бакалавр; магістр.

RELEVANCE OF TEACHING THE DISCIPLINE “CLINICAL LABORATORY DIAGNOSTICS” FOR STUDENTS OF THE SPECIALTY 223 “NURSING”

О. Р. Mialiuk¹, L. R. Korobko¹, B. Z. Chyzyshyn¹, H. H. Habor², O. M. Kopanytsya¹

¹MIHE “Rivne Medical Academy” of Rivne Regional Council

²I. Horbachevsky Ternopil National Medical University

Introduction. The profession of nursing makes up the largest number of medical personnel in the whole world, so it is necessary to take a responsible approach to the educational trajectory of the applicants of the specialty to ensure the appropriate professional competencies and program learning outcomes

The aim of the study – to determine the necessity of teaching the discipline of Clinical laboratory diagnostics to applicants of specialty 223 “Nursing”.

The main part. Working out the educational and professional programs and job descriptions of nurses at workplaces, we became convinced of the need to introduce the discipline of Clinical laboratory diagnostics for students of specialty 223 “Nursing”. To determine whether the discipline should be mandatory or optional, a questionnaire was conducted among graduates of the first and second level of higher education, specialty 223 “Nursing”. The survey was conducted online, 224 respondents took part, of which 123 participants were nursing bachelor's graduates and 101 were master's graduates. The obtained data indicate that at the first level of higher education in the specialty 223 “Nursing” the discipline of CLD must be studied in a mandatory manner, and at the second level - as a selective educational component.

Conclusions. The obtained results indicate the need to introduce the discipline of Clinical laboratory diagnostics in specialty 223 “Nursing”: at the first level of higher education in the form of a mandatory

educational component, and at the second level of higher education as a selective one, at the discretion of the student.

Key words: specialty 223 “Nursing”; discipline Clinical laboratory diagnostics; educational and professional program; bachelor; master.

Вступ. У сучасних умовах змінюються вимоги до якості вищої медичної освіти, з’являються нові тенденції розвитку та завдання реалізації політики держави в галузі освіти й охорони здоров’я. Актуальним завданням закладу вищої освіти є підготовка фахівців, здатних нестандартно, гнучко та своєчасно реагувати на зміни, які відбуваються у світі [1]. Потреба медичних установ у висококваліфікованих кадрах та безперервне вдосконалення методів діагностики, лікування, впровадження інноваційних технологій – найважливіші фактори, що визначають значимість постійного вдосконалення системи викладання та оновлення освітньо-професійних програм у медичних закладах [2].

Професія медсестри становить найбільшу кількість медичного персоналу в Сполучених Штатах Америки та в усьому світі загалом, тому необхідно відповідально ставитися до освітньої траєкторії здобувачів спеціальності для забезпечення відповідних професійних компетенцій та програмних результатів навчання [3].

Мета роботи – визначити необхідність викладання дисципліни «Клінічна лабораторна діагностика» для здобувачів спеціальності 223 «Медсестринство».

Основна частина. Сучасна клінічна лабораторна діагностика являє собою велику галузь знань про якісні й кількісні характеристики молекулярних, біологічних, клітинних, мікробних компонентів внутрішнього середовища організму пацієнта, доказово пов’язаних з виникненням та розвитком певних патологічних станів і процесів [4]. Дисципліну «Клінічна лабораторна діагностика» віднесено до розділу клінічних, що базуються на принципах причинно-наслідкового зв’язку подій (ушкодження тягне за собою зміни фізіологічних показників у біологічному матеріалі). У процесі освоєння цієї дисципліни студент набуває знань у розумінні механізмів реалізації, відтворення та інтерпретації змін, виявлених під час лабораторних досліджень [5]. Оскільки однією з фахових компетенцій, яких повинен набути випускник-магістр за спеціальністю 223 «Медсестринство», є опанування основних методів діагностики в клініці хвороб цивілізації, вже можна орієнтуватися на по-

требу введення дисципліни, принаймні на другому рівні вищої освіти за спеціальністю. Якщо розглядати фахові компетенції різноманітних освітньо-професійних програм першого рівня вищої освіти за спеціальністю 223 «Медсестринство», то більшість зазначає здатність підготувати пацієнта (клієнта) до діагностичних досліджень та взяття матеріалу для лабораторних досліджень, що теж спонукає до введення освітньої компоненти клінічної лабораторної діагностики як необхідної складової професійного становлення здобувача. Адже преаналітичний етап дослідження є одним з найважливіших для отримання об’єктивних результатів дослідження, а відтак – встановлення правильного діагнозу та, як результат, ефективного лікування пацієнта в майбутньому [6]. Зазначимо, що більшість освітньо-наукових програм за спеціальністю 223 «Медсестринство» передбачає серед спеціальних компетенцій здатність долікарської (медсестринської) інтерпретації результатів лабораторних досліджень, що вимагає від студента набуття знань із клінічної лабораторної діагностики. Оскільки третій рівень вищої освіти має на меті виконання дисертаційного дослідження, то безумовним для даної спеціальності є чітке розуміння діагностичних процедур і лабораторних методів у поєднанні з оцінкою стану пацієнта, тому що саме ці випускники надалі стають професорсько-викладацьким складом для майбутніх поколінь медсестер [7].

Ознайомившись із посадовими інструкціями медсестри в різних локаційних зонах (поліклініка, стаціонар і т. д.), в яких чітко відображаються завдання та обов’язки професії, зауважили, що в кожній зазначено: «володіє методикою забору матеріалу для лабораторних досліджень». Враховуючи те, що ці знання дає дисципліна «Клінічна лабораторна діагностика», ми знову наштовхнулися на потребу введення даної освітньої компоненти для здобувачів спеціальності 223 «Медсестринство».

Підсумовуючи вищезазначене, вважаємо логічним і правильним введення дисципліни «Клінічна лабораторна діагностика» в освітній процес на всіх рівнях вищої освіти за спеціальністю 223 «Медсестринство». Проте виникли сумніви стосовно того,

якою повинна бути дисципліна – обов'язковою чи вибірковою для здобувачів спеціальності. З метою ствердження чи спростування нашої позиції щодо введення дисципліни «Клінічна лабораторна діагностика» як основної освітньої компоненти провели анкетування серед випускників першого і другого рівнів вищої освіти за спеціальністю 223 «Медсестринство». В онлайн-опитуванні взяли участь 224 респонденти, з них 123 випускники-бакалаври медсестринства й 101 випускник-магістр (2021–2023 роки випуску). Гендерного аспекту не брали до уваги. Кожен учасник повинен був ввести свої дані (прізвище, ім'я, по батькові, рік народження) і вказати заклад вищої освіти, де навчався, та рівень вищої освіти, який отримав. Опитувальник складався з восьми запитань, які мали три варіанти відповіді: «так», «ні», «не знаю»:

1. Чи є Ви дотичними до виконання лабораторних маніпуляцій на роботі?

2. Чи є потреба для Вас у розумінні лабораторних методів дослідження у повсякденній праці?

3. Чи є у Вас потреба у покращенні знань з лабораторної медицини?

4. Чи можлива робота медичної сестри без знань лабораторної медицини?

5. Чи достатньо знань з лабораторної діагностики Ви отримали у закладі освіти, де навчались, для професійного виконання своїх обов'язків?

6. Чи вважаєте Ви доцільним у закладах вищої освіти на спеціальності 223 «Медсестринство» ввести дисципліну «Клінічна лабораторна діагностика» для поглибленого вивчення лабораторних показників і методів дослідження?

7. Чи доцільним буде введення дисципліни в обов'язковому порядку чи на вибір здобувача? Якщо Ваш вибір «в обов'язковому порядку», то натисніть «так», якщо ж «як вибіркового компонента», то натисніть «ні».

8. Наскільки суттєвими у Вашій роботі є знання клінічної лабораторної діагностики? Відповідь надайте у відсотках, де 0 % – абсолютно неважливо, а 100 % – надзвичайно важливо.

На перше запитання 74 % респондентів відповіли «так», 3 % – «не знаю» і 23 % – «ні». Абсолютно очікуваний результат, адже в опитуванні брали участь медсестри-магістри, які могли обіймати керівні посади і бути малодотичними до рутинної роботи медсестри. Цікавими для нас виявились 3 % учасників, які не знали, чи виконують вони лабора-

торні маніпуляції, ми оцінили ситуацію з точки зору нерозуміння запитання або ж квапливості відповіді, хоча часу для анкетування не обмежували. На друге запитання респонденти відповіли лише «так» (78 %) і «ні» (22 %), це ще раз підтвердило, що частина учасників опитування – це люди, які займаються більше адміністративною роботою. Проте, з власних роздумів, ми все ж дотримуємось позиції, що хороший керівник – це особа, яка знає роботу кожного підлеглого з «підніжжя гори». Неочікувано, стосовно попередніх результатів, була відповідь респондентів на третє запитання – 89 % осіб мали потребу в покращенні знань з лабораторної медицини. Це ще раз підтвердило правильність наших висновків – потреба у викладанні дисципліни «Клінічна лабораторна діагностика» для здобувачів спеціальності є. На четверте запитання було отримано 100 % відповідей «ні», що логічно для високопрофесійної медсестри. На п'яте запитання, чи достатньо знань з лабораторної діагностики отримали респонденти у закладах освіти, де навчались, більшість учасників (64 %) відповіла «не знаю». Можливо, це пов'язано з психологічною неспроможністю оцінити свої знання на якомусь певному етапі в минулому або ж, простіше, бажанням не компрометувати закладу освіти, який надав можливість отримати професію. Відповідь «ні» обрали 5 % учасників, а «так» – 31 % осіб. На шосте запитання всі 100 % респондентів дали позитивну відповідь. На сьоме запитання щодо введення дисципліни «Клінічна лабораторна діагностика» в обов'язковому порядку 52 % респондентів відповіли «так», а 47 % – «ні». Відповіді учасників на останнє запитання ми зобразили на діаграмах, де виділили окремо випускників першого (рис. 1) і другого рівнів вищої освіти (рис. 2), оскільки медсестринство бакалаврату та медсестринство магістратури мають дещо різні професійні обов'язки і права.

У випускників бакалаврату найнижчий показник становив 45 %, найвищий – 99 %, середні значення коливалися між 70 і 90 %, у випускників магістратури найнижчий показник становив 29 %, найвищий – 95 %, середні значення коливалися між 55 і 85 %. Отримані дані свідчать про те, що на першому рівні вищої освіти здобувачі спеціальності 223 «Медсестринство» дисципліну «Клінічна лабораторна діагностика» повинні вивчати в обов'язковому порядку, а на другому – вона є вибірковою освітнім компонентом.

Висновки. Згідно з результатами нашого дослідження, дисципліну «Клінічна лабораторна

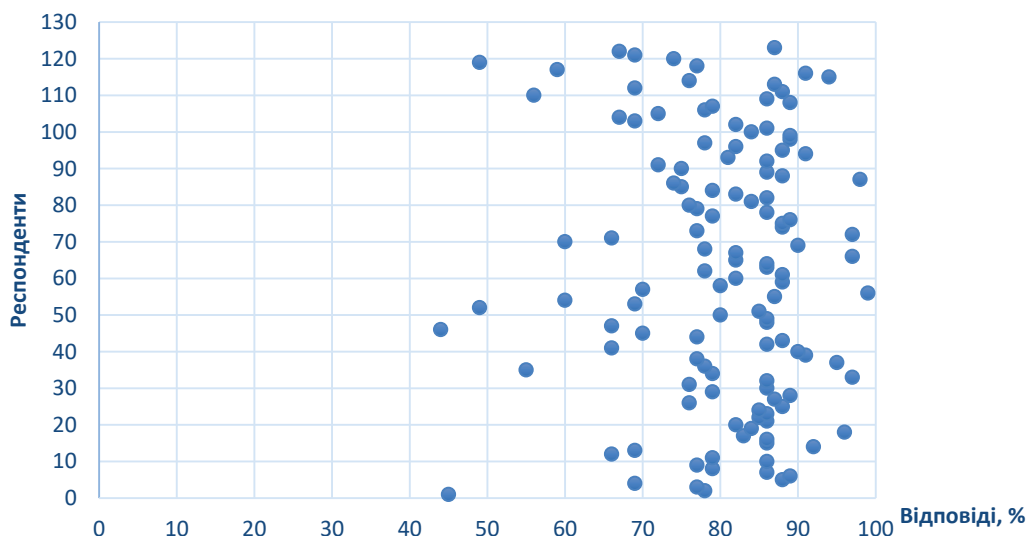

Рис. 1. Відповіді учасників анкетування, які закінчили бакалаврат.

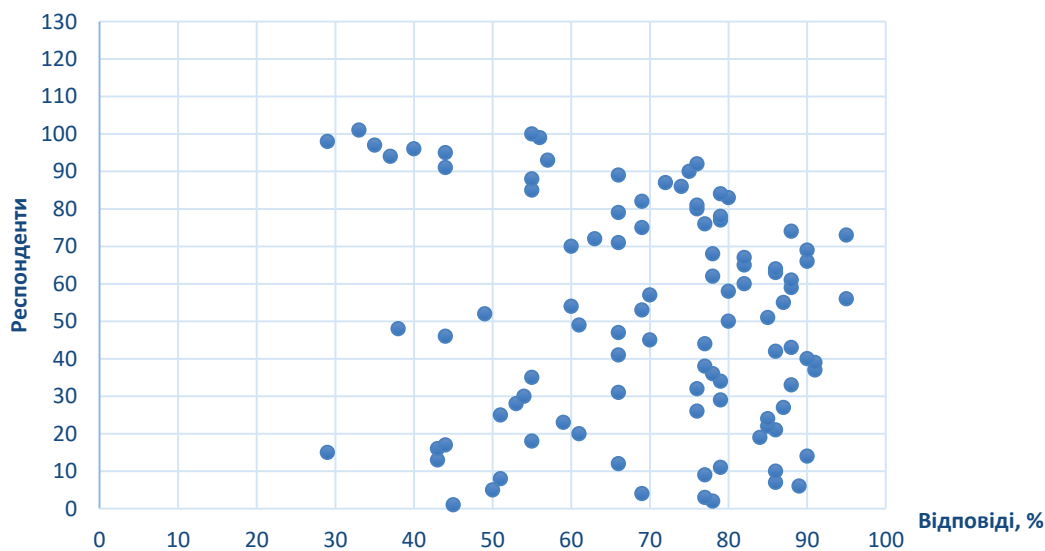

Рис. 2. Відповіді учасників анкетування, які закінчили магістратуру.

діагностика» варто вивчати здобувачам спеціальності 223 «Медсестринство», проте на першому рівні вищої освіти – у вигляді обов'язкового освітнього компонента, а на другому – вибіркового, на розсуд здобувача. Відкритим залишається питання про дисципліну «Клінічна хімія», яка є вибірковою

в багатьох закладах для здобувачів спеціальності 223 «Медсестринство», але, на нашу думку, дуже важливою для правильного розуміння біохімічних процесів в організмі пацієнта, тому майбутні наші дослідження будуть спрямовані на розкриття саме цієї проблеми.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Specialty nursing-the past, the present, and the future / S. A. Turriss, D. M. Binns, K. J. Kennedy [et al.] // J. Emerg. Nurs. – 2007. – No. 33(5). – P. 499–504. DOI : 10.1016/j.jen.2007.05.014.

2. Best Practices for Developing Specialty Nursing Scope and Standards of Practice / D. S. Finnell, E. L. Thomas,

W. M. Nehring [et al.] // Online J. Issues Nurs. – 2015. – No. 20 (2). – P. 1.

3. Institute of Medicine. The future of nursing: Leading change, advancing health. – Washington, DC : The National Academies Press, 2011.

4. Rodziewicz T. L. Medical Error Reduction and Prevention. In: StatPearls / T. L. Rodziewicz, B. Houseman, J. E. Hipskind. – Treasure Island (FL) : StatPearls Publishing, 2023.

5. Plebani M. Errors in clinical laboratories or errors in laboratory medicine? / M. Plebani // *Clin. Chem. Lab. Med.* – 2006. – No. 44 (6). – P. 750–759. DOI : 10.1515/CCLM.2006.123.

6. Preanalytical Phase Errors: Experience of a Central Laboratory / C. Sonmez, U. Yildiz, N. Akkaya, F. Taneli //

Cureus. – 2020. – No. 12 (3). – P. e7335. DOI : 10.7759/cureus.7335.

7. Особливості підготовки здобувачів третього освітнього-наукового рівня за спеціальністю 223 «Медсестринство» / М. І. Марущак, Л. П. Мазур, І. Я. Криницька, І. М. Кліщ // *Вісн. мед. і біол. дослідж.* – 2021. – № 3 (9). – С. 54–57.

REFERENCES

1. Turris, S.A., Binns, D.M., Kennedy, K.J., Finamore, S., & Gillrie, C. (2007). Specialty nursing--the past, the present, and the future. *Journal of emergency nursing*, 33(5), 499-504. DOI: 10.1016/j.jen.2007.05.014.

2. Finnell, D.S., Thomas, E.L., Nehring, W.M., McLoughlin, K., & Bickford, C.J. (2015). Best Practices for Developing Specialty Nursing Scope and Standards of Practice. *Online journal of issues in nursing*, 20(2), 1.

3. Institute of Medicine (US) Committee on the Robert Wood Johnson Foundation Initiative on the Future of Nursing, at the Institute of Medicine. (2011). *The Future of Nursing: Leading Change, Advancing Health*. Washington, DC: National Academies Press (US).

4. Rodziewicz, T.L., Houseman, B., & Hipskind, J.E. (2023). *Medical Error Reduction and Prevention*. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing.

5. Plebani, M. (2006). Errors in clinical laboratories or errors in laboratory medicine?. *Clinical chemistry and laboratory medicine*, 44(6), 750-759. DOI: 10.1515/CCLM.2006.123.

6. Sonmez, C., Yildiz, U., Akkaya, N., & Taneli, F. (2020). Preanalytical Phase Errors: Experience of a Central Laboratory. *Cureus*, 12(3), e7335. DOI: 10.7759/cureus.7335.

7. Marushchak, M., Mazur, L., Krynytska, I., & Klishch, I. (2021). Osoblyvosti pidhotovky zdobuvachiv III osvitno-naukovoho rivnia spetsialnosti 223 «Sestrynska sprava» [Features of training of applicants of the third educational and scientific level of specialty 223 «Nursing»]. *Visn. med. i biol. doslidzh. – Bulletin of medical and biological research.*, 3(9), 54-57. DOI: 10.11603 /bmb. 27066290.2021.3.12570 [in Ukrainian].

Отримано 09.11.2023